

tíðindablaðið
sosialurin

Telefon 1 18 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgevandi: P/f Sosialurin ©
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyritaksstjóri: Krisjan Dahl
Bláðfólk: Hogni Djurhuus
Randi Jacobsen
Tórfinn Smith
Ljósmyndari: Kalmar Lindenskov
Uppseting: P/f Sosialurin
Prent: P/f Pressan 1981

Trý val í einum ári

1988 verður eitt rættiligt valár í Føroyum. Tvinni av hesum valum vita vit av í góðari tíð frammanundan. Løgtingsvalinum 8. november og bý- og bygdarráðsvalinum 10. desember. Tá eru fyra ár runnin síðan vit seinast valdu til lögting, bý- og bygdarráð.

FÓLKATINGSVALIÐ harafturimóti mundi koma eitt sindur óvæntað á tey flestu. Tað er jú ikki meira enn stívliga hált á síðan vit seinast valdu til hetta ting. Men tá ein hevur sæð hvussu politiska gongdin hevur verið í Danmark hesi seinastu borgaraligt stýrdu árin, og ikki minst hetta seinasta valskeiðið, kom avgerðin um nýval kortini ikki sum nakað sjokk.

BORGARALIGA stjórnin hevur leingi rillað og er ferð eftir ferð komin í minniluta í týðandi málum. Arbeidslagið hevur verið vánaligt og úrslitið hevur verið hareftir. Við landsins búskapi hevur illa staðið til. Gjaldsjavna-hallið øktist í hvørjum, kappingarførið hjá danska vinnulívinum er nógv versnað og útflutningurin minkaður. Alt hetta hevur eisini gjørt sít til tað nógv vaksandi arbeidsloysi, sum har í landinum er. Harafturat verða alt fleiri danskar fyrirtøkur keyptar av útlenskum stórfyrirtøkum.

HESA skeivu gongd hava konservativi danski forsætismálaráðharrin, Poul Schlüter, og hansara fólk sæð. Tey hava sæð skriftina á bróstinum. Tey tóku avleiðingarnar og skrivaðu út nýval. Páskotið til nývalið var tó eitt heilt annað.

oddagrein

TAÐ tykist sum allir føroysku flokkarnir stilla upp til fólkatingsvalið komandi. Eisini flokkar, sum siga seg einki hava at gera á hesum — teir kalla — danska tingi.

JAVNAÐARFLOKKURIN leggur harafturimóti stóran týðning í hetta val og tað arbeiði, sum eitt føroyskt javnaðarumboð kann virka á fólkatingi. Flokkurin ynskir framhaldandi at hava eina demokratiska rødd og eina virðiliga og sømuliga føroyska umboðan á fólkatingi. Hetta umboð, sum skal virka sum eitt loyalt umboð fyri lögting og landsstýri, og sum m.a. skal vera ein trygd fyri, at okkara løgtingssamtyktir verða hildnar.

EITT av teimum stóru málum, sum hevur ikki so lítið við fólkatingið at gera, er undirgrundarmálið, sum Javnaðarflokkurin hevur sett sær fyrri at fáa eina skilagóða loysn á. Eina loysn, sum vit føroyingar kunnu góðtaka. Í undirgrundarmálinum vil Javnaðarflokkurin fremja eina loysn, sum loyvir okkum óheft at troysta møguleikar ella havna teimum.

TAÐ skal tí vera okkara áheitan á hvønn einasta javnaðarveljara, um ikki at sita heima valdagin 10. mai. Farið á val, og tryggjið okkum framhaldandi eitt javnaðarumboð at tala føroyinganna sak á fólkatingi. Og tað skulu ikki bert vera javnaðarfólk, sum skulu vera vælkomnir at velja flokkin hesaferð. Men øll tey, sum ynskja eina sjálvstøðuga og verduga føroyska rødd á fólkating. Tey velja Javnaðarflokkinn.

tór.

Jú, tú møsnar Erhard

Formaðurin í Starvsmannafelagnum, Erhard Jacobsen, hevur í 14. september og Sosialinum skrivað grein, har hann ákærir landsstýrið fyrri at hava í hyggju at seta bann fyrri at fara í verkfall, og at ætla at smoyggja ein arbeiðsrætt niður yvir høvdið á løntakaranum.

Orsøkin til hesa grein er, at landsstýrið yvir fyrri feløgnum, landsstýrið er í ferð við at gera sáttmála við, á fyrsta sinni hevur skotið upp, at umframt sjálvan sáttmálan um lønar- og setanarviður-skifti, eisini verður gjørt ein sokallað hovuðsavtala.

Hovuðsavtalaru eru eins og aðrar avtalar á arbeidsmarknaðinum ein avtala millum arbeiðstakara og arbeiðsgevara, í hesum fari landsstýrið.

Landsstýrið metir ikki, at samráðingar eiga at fara fram í fjølmálanum, og fer tí ikki her at greiða nærri frá tí uppskoti til hovuðsavtalu, sum er lagt fyrri ávís feløg, men setir formaður starvsmannafelagsins í grein síni fram nakrar rangar pástandir, sum landsstýrið ikki fer at lata standa ómótsagdar.

Erhard Jacobsen sigur, at landsstýrið vil seta bann fyrri verkfalli. Hetta er ikki beint. Í uppskoti-

num til hovuðsavtalu § 6 verður sagt: »at partarnir í hovuðsavtalanum viðurkenna rættin hjá hvørjum øðrum at ávara og seta í verk arbeiðsstæði. Sum arbeiðsstæði verður roknað verkfall, verk-bann, stongsil (blokka) og arbeiðsbann (boykot)«.

Tað, sum Erhard Jacobsen sipar til í grein síni, er helst uppskotið § 6, 8. stk., har sagt verður at verkfall ella verk-bann ikki eru loyvd í sáttmálaskeiðinum.

Henda regla er ikki nakað nýtt í landsstýrisins verð, tá tað hevur verið og framvegis er landsstýrisins fatan, at tá sáttmáli er undirskrivaður partanna millum, hava partarnir sum hovuðsreglu skyldu at halda frið.

Hetta vil siga, at reglan staðfestir tað, sum eftir landsstýrisins tykki longu er galdandi á arbeidsmarknaðinum.

Formaðurin sigur eisini, at ein hovuðsavtala hevur sum sín logiska konsekvens, at settur verður á stovn arbeiðsrættur, og konkluderar hann so út frá hesum, at landsstýrið vil seta á stovn arbeiðsrætt.

Landsstýrið hevur ongan myndugleika og onga ætlan um at seta á stovn arbeiðsrætt, við tað at arbeiðsrættur, sum vit

kenna hann aðrastaðani frá, er komin av, at partarnir á arbeidsmarknaðinum eru vorðnir samdir um at seta á stovn ein arbeiðsrætt. Tað vil siga, at hetta er ein samráðingarspurningur millum arbeiðsgevara- og arbeiðstakara-feløg.

Arbeidsrættur er í Norðurlondum at rokna sum ein fastur gerðarrættur, sum partarnir eru vorðnir samdir um at seta á stovn í staðin fyrri at loysa ósemjur og tulkning av sáttmálanum í skiftandi gerðarrættum. Rætturin er samansettur av umboðum fyrri arbeiðstakara- og arbeiðsgevarasíðu við líka nógvum úr hvørjum bóli og við einum uttanveltaðum formanni.

Í danska arbeiðsrætti-num sita t.d. 12 vanligir limir, 6 frá arbeiðstakara síðu og 6 frá arbeiðsgevara síðu. Hesir velja so formannin, sum skal uppfylla treytirnar fyrri at vera dómar.

Sum sæst líkist samansetingin av arbeiðsrætti-num nógv samansetingini av gerðarrætti, sum í sáttmálanum millum landsstýrið og starvsmannafelagið kann verða settur at viðgera ivaspurningar um tulkning av sáttmálanum.

Men sum sagt, hevur Føroya Landsstýri onki uppskot um at skipa slíkan fastan gerðarrætt.

Eisini verður ført fram í greinini, at hovuðsavtalan er nakað spildurnýtt á føroyska arbeidsmarknaðinum. Hetta er ikki beint. Landsstýrið hevur í mong

ár havt hovuðsavtalu við ávís føroysk fakfeløg og er hovuðsavtala galdandi millum landsstýrið og dansk yrkisfeløg innan heilsuverkið.

Endamáll landsstýrisins við uppskotið til hovuðsavtalu er ikki at skerja rættindini hjá løntakara-feløgum, men at tryggja, at partarnir, bæði í sáttmálaskeiðinum og tá sáttmálin er farin úr gildi, hava reglur at ganga eftir, hvussu partarnir skulu bera seg at hvør móti øðrum.

Hovuðsavtalan festir á blað tað, sum longu frammanundan er galdandi partanna millum og er Erhard Jacobsen í hovuðsheitinum eisini samdur í hesum. Reglurnar hava higartil verið óskrivaðar og hava sín uppruna í siðvenju og praksis og flestu feløg hava dugað at livað eftir hesum reglum.

Eru ikki ávísar reglur, so verða málini ofta avgjörd í Føroya Rætti, so sum tykist gerast síður millum Føroya Landsstýri og Starvsmannafelagið.

Higartil hevur hetta ikki verið til fyrimuns fyrri limir starvsmannafelagsins.

At enda kann eg skoyta uppi, at tað vildi verið lög-ið, um eg gekk beint imóti stevnuvárið javnaðarflokksins, tí har verður sagt:

»Flokkurin er imóti festum gerðarrætti.

Vinnufeløgin skipa sjálvi sín arbeiðsrætt«.

Atli P. Dam

Hvussu við tubbakshosta?

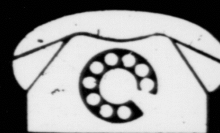
Í Degi og viku týskvöldið segði ein kommunulæknin, at fólk, sum hosta illa, eiga ikki at fara til arbeiðis. Tí tey kunnu smitta arbeiðsfelagar sínar.

Gamaní. Men so eiga

fólk, sum roykja, heldur ikki at fara til arbeiðis. Tí tað er staðfest, at passiv royking kann elva til krabbamein. Og krabbamein er ofta tann vissi deyði. Tað er krim ikki.

Hogni Djurhuus

Tit ringja — vit skriva

Ringið telefon

11820